

יום ד', י"ב בחשוון תשס"ח (24 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

נושא:

א. ישיבה מיוחדת לזכרו של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, זיכרונו לברכה

הישיבה המאתיים-ארבעים-וארבע של הכנסת הארבע-עשרה יום ראשון, י"ב בחשוון התשנ"ט (1 בנובמבר 1998) ירושלים, הכנסת, שעה 17:04

אריה דרעי (ש"ס):

כבוד נשיא המדינה ורעייתו, אדוני היושב-ראש, כבוד הרבנים הראשיים לישראל, כבוד נשיא בית-המשפט העליון, שופטי בית-המשפט העליון, מבקר המדינה, הגברת לאה רבין, משפחת רבין, אדוני ראש הממשלה, שרי הממשלה, חברי הכנסת, אורחים יקרים - לכל איש יש שם, וגם ליצחק היה ויש. יצחק. במקורות ישראל שמו של אדם הוא תמצית מהותו. האדם הראשון קרא לחיות בשמותיהן - שם כייצוג - שם כמהות. ויצחק לא צחק. לא איש של צחוק היה האיש. יצחק לא צחק, כמו שיצחק אבינו לא איש צחוק היה. וצחוקה של שרה אמנו לא צחוק של הבל וקלות ראש היה. צחוקה צחוק של "כל השמע יצחק לי" היה צחוק של פרדוקס, צחוק של סיטואציה שבה מתרחשים דברים שלא ייאמנו - לבן 100 שנה ייוולד ובת 90 תלד. וכך, כל תולדותיו של יצחק אבינו רצופי ניגודים ופרדוקסים. יצחק לו. נעקד ואינו מוקרב, מברך את שאינו ראוי לברכה אך הברכה נופלת בחלק הראוי לה וכן הלאה.

הצחוק היהודי הוא אפוא צחוק הנובע מפרדוקס, והשם יצחק הטבוע באומתנו מיצחק אבינו הוא ממהות העם היהודי - הקיום בפרדוקס.

ויצחק, זיכרונו לברכה, גילם את צחוק הפרדוקס באישיותו, במעשיו. ביישן ומחוספס, בוטה וישיר, רגיש ומתחשב, מתלבט ונחוש החלטה, לוחם ומשיג שלום, יורד לפרטים ובקיא, ובעל חזון. הניגודים שהתרוצצו באישיותו ובמעשיו יצרו הרמוניה שרק צחוק פרדוקסלי היסטורי יכול לעצב.

הכרתי את יצחק, הוקרתיו ואפילו חיבבתי אותו מאוד. הפרדוקסליות ליוותה גם את מערכת יחסינו. הוא היה לי ידיד בוגר, חונך בנבכי מדיניות החוץ והביטחון של ישראל, לצד זה היתה פתיחותו לשמיעת עצות ממני. חיבבנו מאוד איש את רעהו במישור האיש, לצד חילוקי דעות, לעתים עמוקים, בנושאים שונים, פוליטיים ואחרים. עם הירצחו של יצחק איבדתי ידיד קרוב.

הפרדוקסליות ממשיכה ללוות את יצחק גם לאחר מותו. אימוצו אל הלב על-ידי אלו שסנטו בו בחייו, האיומים המושמעים נגד אלו שהואשמו במפורש ובמשתמע באחריות עקיפה למותו, הם מאפייני הפרדוקסליות שליוו את יצחק בחייו ואף במותו לא הניחו לו.

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ד', י"ב בחשוון תשס"ח (24 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

כשלעצמי אני מבקש לדבר על פרדוקסליות מיוחדת במינה, שליוותה את יחסי שלי עם יצחק ואת יחסו של יצחק לציבור הדתי והחרדי בכלל.

למיטב ידיעתי והיכרותי את יצחק, לא היו בעברו קטעי היכרות עם דת ישראל, או נטילת חלק פעיל במילוי מצוות הדת היהודית. האמונה הדתית והעשייה הדתית היו זרות לו. אם תרצו, הוא היה כל מה שהתנועה הציונית זרמים מסוימים בה חרתו על דגלם כמשאת נפש וכתחליף לדת ישראל: צבר גאה, לוחם יפה בלורית ומראה, חזק, אמיץ וחכם, ללא מורא אדם ומורא שמים. ישיר, ישר, בעל ערכים אוניברסליים. התגשמות חלומה של הציונות הלא-דתית האירופית.

וממול אני, בחור ישיבה ספרדי, אדוק בדתו וקשוב למוריו ורבניו, מייצג של זרמים ביהדות שתקוות החילוניות המוצהרת היא שייעלמו מן המפה.

ובכל זאת, באופן פרדוקסלי צמחה בינינו ידידות, ידידות אישית שגישרה על הפערים ובנתה גשרים, לא רק ביני לבינו, אלא בין הציבור שאני מייצג, ואני חלק ממנו, ובינו והעולם שהוא מייצג.

יצחק, עמוק בתוך עולמו שלו, עם מזגו המתפרץ והישיר, היה קשוב לצורך בפלורליזם תרבותי, לרבגוניות של ערכים וליחסיותם של ערכים אוניברסליים כביכול, המייצגים פן תרבותי אחד, ואחד בלבד.

מתוך עולמו שלו - עולם של מעשים של אנשים, לא של מלים ומחשבות מופשטות - משם ודווקא משם הצליח יצחק לראות את המוחלט כיחסי, את המפריד כפן אחד בלבד, ואת המשותף כמגשר על הכול.

יצחק הצליח לגשר לא רק על הפערים שבינינו לבין בני דודנו, צאצאי אברהם וישמעאל, אלא גם על הפערים שבינינו לבין עצמנו, בני אברהם, יצחק ויעקב. במקום שבו רואים כיום כפייה הוא ראה שונות. במקום שבו מוטחים כיום עלבונות, התנשאות תרבותית, ראה יצחק פלורליזם תרבותי.

באופן פרדוקסלי היה יצחק ליברל בלי שניסח זאת ואף בלי שהיה מודע לכך. הוא היה סובלני לאמונות ולדעות הזולת, בין השאר כיוון שהכיר ביחסיותן של אלו שלו.

באופן פרדוקסלי ומכאיב אני רואה איך מורשתו הסובלנית הופכת לקנאות ליברלית, לכאורה. חסרות לי ידידותו של יצחק ונכונותו, יכולתו ופתיחותו לראות את הזולת מנקודת ראות הזולת - הדרך היחידה המאפשרת תהליך שלום והידברות אמיתית.

רציחתו של יצחק, שאין כפרה לה, ממשיכה להדהד באכזריות פרדוקסלית בחללו של עולמנו.

רציחתו ביד בן-עוולה ופתחה של גיהינום, שנפער כההוא לאחר מכן - לא כיסו ולא השתיקו את הקולות והמחשבות הנשמעים מדי פעם, ולאחרונה ביתר שאת, בדבר האפשרות לרצח פוליטי נוסף.

בשמה של תורת ישראל אני קורא מעל במה זו בקול ברור ובלתי מתפשר ועל דעת רבותי וחכמי התורה כולם: לא תרצח. שופך דם האדם, באדם דמו יישפך. לא תרצח ולא תעלה זאת על דל שפתיך ועל סיפי מחשבותיך. די למחלוקת, די לשנאה, די לאיבה. אנשים אחים אנחנו, בני אברהם, בני יצחק ויעקב אנחנו. ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה.

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ד', י"ב בחשוון תשס"ח (24 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

לפני שאסיים - הוספתי שתי שורות כששמעתי את הנאומים. על-פי המסורת היהודית, רוחו של הנפטר נמצאת במקום שבו מתייחדים עם זכרו, ולכן רוחו של יצחק, זיכרונו לברכה, אתנו פה, היום, ואם אעז ואנחש את מה שהוא היה אומר לנו כעת, בשעה זו, כשהוא שומע את הנאומים שלנו, זאת היתה בקשתו: די ליצרים, די לקיטוב ולפירוד, התאחדו סביב האתגרים הקשים שעומדים לפניכם למען עתיד עם ישראל. ולמשפחת יצחק היקרה אומר: אין ניחומים לאובדנכם, אך תחושת האחוה שהעם כולו, ואני בתוכו, חש כלפי יצחק יכולה להקל את אבלכם. ומנחם ציון וירושלים ינחמכם. יהי זכרו ברוך.

<http://www.knesset.gov.il/rabin/heb/speech/sitting1998.htm>

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל